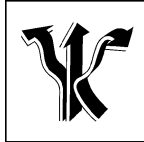

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо написання та захисту магістерської роботи
зі спеціальності
“ПРАВознавство”

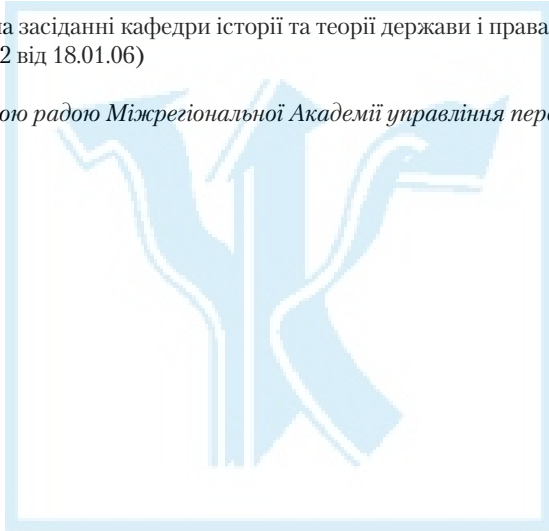
МАУП

Київ 2006

Підготовлено професором кафедри історії та теорії держави і права
К. Г. Волинкою

Затверджено на засіданні кафедри історії та теорії держави і права
(протокол № 12 від 18.01.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Волинка К. Г. Методичні рекомендації щодо написання та захисту магістерської роботи зі спеціальності “Правознавство”. — К.: МАУП, 2006. — 22 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, основні етапи виконання магістерської роботи, правила оформлення та захисту магістерської роботи, додатки, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до концептуальних положень реформування вищої освіти в Україні та необхідності переходу до європейської моделі вищої освіти, сформульованих у нормативних документах Міністерства освіти і науки України, висунуто нові вимоги до підготовки та оформлення магістерської роботи, обов'язкові для виконання.

Магістерська робота — це випускна кваліфікаційна робота наукового змісту, що має внутрішню єдність і відображає хід і результати розробки обраної теми. Вона повинна відповідати сучасному рівню розвитку науки, а її тема — **бути актуальною**. Сукупність отриманих у такій роботі результатів повинна свідчити про наявність у її автора навичок наукової праці в обраній галузі професійної діяльності. Магістерська робота повинна адекватно відображати як загальнонаукові, так і спеціальні **методи наукового пізнання**, правомірність використання яких всебічно обґрунтована в кожному конкретному випадку.

Зміст магістерської роботи характеризують **оригінальність, унікальність і неповторність** наведених даних. Основою змісту є принципово новий матеріал, що включає опис нових факторів, явищ і закономірностей, або узагальнення раніше відомих положень з інших наукових позицій або у зовсім іншому аспекті. У магістерській роботі в найбільш систематизованому і послідовному вигляді фіксуються як вихідні передумови наукового дослідження, так і весь його перебіг і отримані внаслідок цього результати. Причому тут не просто описуються наукові факти, а проводиться їх **всебічний аналіз**. Зміст роботи також характеризується наявністю в ній **дискусійного і полемічного матеріалу**. Специфічні не тільки зміст роботи, а й форма його викладу, із високим ступенем наукового абстрагування, **аргументованістю** суджень і точністю даних.

У положенні про освітньо-кваліфікаційний рівень, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65, визначено, що магістр — це освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який він одержує на основі кваліфікації бакалавра чи спеціаліста через поглиблення спеціальних знань і вмінь інноваційного характеру, має певний досвід використання і виробництва нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у визначеній сфері теорії або практики. Написання магістерської роботи є обов'язковим завершальним етапом підготовки. Вона має бути концентрованим вираженням здобутих слухачем у процесі навчання знань, умінь та навичок і повинна довести опанування слухачем теорії та практики.

Метою магістерської роботи є застосування набутих у процесі навчання теоретичних знань і практичних навичок для самостійного розв'язання конкретної актуальної проблеми юридичної теорії та практики на підставі критичного аналізу та узагальнення існуючої інформації з обраної проблеми, проведення власних досліджень, виконання розробок та формування прикладних адресних рекомендацій для розв'язання проблеми.

Отже, основними завданнями магістерської роботи є:

- використання вмінь і навичок формулювання, опису і розв'язання проблем теорії та практики юриспруденції;
- вироблення системного підходу до розгляду проблем, виявлення закономірностей і тенденцій у розвитку держави та права, застосування та розвиток умінь наукового дослідження, категоріального й теоретичного відображення подій, що відбуваються в державі;
- використання вмінь роботи з літературою, нагромадження і перероблення інформації з проблеми, аналізу різноманітної емпіричної інформації, її статистичної і комп'ютерної обробки;
- вироблення вмінь обґрунтовувати напрями практичного вдосконалення юридичної практики, використання нагромадженого в Україні та за кордоном передового досвіду;
- презентація вмінь роботи над текстом, його редагування, літературна обробка, дотримання норм оформлення текстів відповідно до існуючих стандартів.

Із зазначених завдань випливає, що магістерська робота характеризується всіма **ознаками наукової праці**. Науковий аспект магістерської роботи визначає її зміст, **відрізняє** магістерську роботу від звичайного реферату або курсової роботи, в яких також викладаються (з посиланнями на авторів) думки інших науковців. На відміну від них, магістерська робота **повинна обґрунтовувати нові чи відносно нові ідеї**, в ній має бути **поглиблений** аналіз причинно-наслідкових зв'язків різних фактів державно-правової дійсності, повинні бути запропоновані **оригінальні способи розв'язання проблемних ситуацій**.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Увесь перебіг наукового дослідження, який триває під час підготовки і написання магістерської роботи, можна представити у вигляді такої логічної схеми:

- Виявлення і обґрунтування актуальності обраної теми.
- Постановка мети і конкретних завдань дослідження.
- Визначення об'єкта і предмета дослідження.
- Вибір методу (методології) проведення дослідження.
- Пошук джерельної бази дослідження і робота з нею.
- Оформлення результатів дослідження в письмовій формі.
- Формулювання висновків і оцінка отриманих результатів.
- Захист магістерської роботи.

Обґрунтування актуальності обраної теми — початковий етап будь-якого дослідження. Магістерська робота є кваліфікаційною роботою, і те, як її автор уміє вибрати тему і наскільки правильно він цю тему розуміє й оцінює з погляду своєчасності і соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовленість. Висвітлення актуальності повинно бути лаконічним. Досить у межах однієї машинописної сторінки показати основне — суть проблемної ситуації, що визначає актуальність обраної теми.

Від обґрунтування актуальності обраної теми слід перейти до формулювання мети дослідження, а також указати на конкретні завдання, які мають бути вирішені відповідно до цієї мети. Це, як правило, роблять у формі перерахування (вивчити..., описати..., встановити..., з'ясувати... тощо). Формулювання цих завдань необхідно робити якомога ретельніше, оскільки опис їхнього рішення повинен становити зміст глав магістерської роботи. Це важливо також і тому, що заголовки таких глав відображають завдання проведеного дослідження.

Далі формулюють об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт — це процес чи явище, що спричинило проблемну ситуацію. Предмет перебуває в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносні між собою як загальне і часткове. Дуже важливим етапом наукового дослідження є вибір методів дослідження, які є інструментом у здобуванні фактичного матеріалу. Вони також необхідна умова досягнення поставленої в роботі мети.

Опис процесу дослідження — основна частина магістерської роботи, в якій висвітлюють методику і техніку дослідження з використанням логічних законів і правил. Дуже важливий етап наукового дослідження — викладення його результатів.

Заключним етапом наукового дослідження є висновки, що містять те нове й істотне, що становить наукові і практичні результати проведеної магістерської роботи.

Своєчасний і обґрунтований вибір теми магістерської роботи значною мірою підпорядкує собі весь процес засвоєння знань і набуття вмінь у процесі навчання. Від цього залежать і успішний захист роботи, й ефективність майбутньої діяльності. Як правило, тема роботи може бути пов'язана з попередньою чи майбутньою сферою діяльності студента. Щорічно кафедри Інституту права розробляють (оновлюють) рекомендований перелік тематики магістерських робіт, який відображає актуальні питання і проблеми державно-правового розвитку. Слід звернути увагу, що в переліку наведено лише напрями робіт, а конкретна тема має бути адаптована слухачем і керівником роботи до об'єкта та предмета дослідження.

Допомагають у виборі теми ознайомлення з аналітичними оглядами і статтями у спеціальній періодиці, а також бесіди і консультації з фахівцями-практиками, під час яких можна виявити важливі питання, ще мало вивчені в науці. Вибравши тему, студент повинен усвідомити, у чому полягають мета, конкретні завдання й аспект її розробки. Для цього треба визначити суть пропонованої ідеї, актуальність теми, її теоретичну новизну і практичну цінність. Це значно полегшить оцінку й остаточний вибір теми.

ПОШУК ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ ДОСЛІДЖЕННЯ І РОБОТА З НЕЮ

Знайомство з опублікованою за темою роботи літературою починається з розробки ідеї, тобто задуму передбачуваного наукового дослідження, про що зазначено в темі і робочому плані роботи. Така постановка справи дає змогу більш цілеспрямовано шукати літературні джерела з обраної теми і глибше осмислювати той матеріал, що міститься в роботах інших учених, тому що основні питання проблеми майже завжди закладені в існуючих дослідженнях.

Варто продумати порядок пошуку і приступити до укладання картотеки (чи списку) літературних джерел за темою. Слід переглянути усі види джерел, зміст яких пов'язаний з темою дослідження. Стан вивченості теми найдоцільніше почати зі знайомства з інформаційними виданнями, мета яких — надати оперативну інформацію про публікації, стисло передати їх зміст. Нині випуском інформаційних видань займаються інститути, центри і служби науково-технічної інформації (НТІ), що охоплюють усі галузі народного господарства.

У зв'язку з розвитком науково-дослідних робіт і необхідністю детально аналізувати літературу у попередніх роках, щоразу більшого значення для дослідників набуває бібліографія, представлена значним переліком посібників. Серед них — тематичні покажчики й огляди, списки літератури в книжках та наукових статтях, каталоги галузевих науково-технічних видавництв тощо.

Вивчення літератури за обраною темою потрібно починати із основних робіт, щоб одержати загальне уявлення про основні питання, а потім уже вести пошук нового матеріалу. Вивчення наукової літератури — необхідна робота. Статтю чи книгу варто читати з олівцем у руках, роблячи виписки. Вивчення наукових публікацій бажано проводити поетапно: загальне ознайомлення з роботою в цілому відповідно до її змісту; швидкий перегляд усього змісту; читання в порядку послідовності розташування матеріалу; вибіркове читання певної частини роботи; виписка найважливіших матеріалів; включення фрагменту тексту до майбутньої магістерської роботи.

Не потрібно прагнути тільки до запозичення матеріалу. Паралельно варто обміркувати знайдену інформацію. Цей процес триває впродовж усієї роботи над темою, тоді власні думки, що виникли під час знайомства з чужими роботами, стануть основою для здобуття нового знання. Критерієм оцінки прочитаного є можливість його практичного використання в роботі. Вивчаючи наукові джерела, потрібно дуже ретельно стежити за оформленням посилань, щоб надалі було легко ними користуватися.

У науковій роботі часто використовуються цитати для того, щоб без перекручувань передати думку автора першоджерела, для ідентифікації поглядів під час порівняння різних наукових позицій тощо. Поряд із прямим цитуванням часто застосовують переказ тексту першоджерела, який слід ретельно звіряти з першоджерелом.

Аналіз літератури з проблеми повинен бути не описовим і констатуючим, а критичним, орієнтованим на ознайомлення з існуючим досвідом та з'ясування невирішених питань, на пошук оригінальних шляхів розв'язання проблеми і повинен презентувати власну позицію автора стосовно позиції інших дослідників. обов'язковим є посилання на використану літературу згідно з існуючими правилами для запобігання плагіату. У разі виявлення випадків плагіату робота не допускається до захисту.

ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Оскільки магістерська робота є кваліфікаційною працею, її оцінюють не тільки за теоретичною цінністю, актуальністю теми і значенням отриманих результатів, а й за рівнем загальнометодичної підготовки, що насамперед відображено в композиції. Композиція роботи — це послідовність розташування її основних частин, до яких належать основний текст (тобто розділи та підрозділи), а також частини її довідково-супровідного апарату.

Титульний аркуш є першою сторінкою магістерської роботи і заповнюється за строго визначеними правилами. Після титульного листка йде зміст, у якому наведено всі заголовки розділів та підрозділів магістерської роботи і вказано сторінки, з яких вони починаються. Заголовки змісту повинні точно повторюватись у заголовках в тексті. Усі заголовки починають із прописної букви без крапки в кінці.

У вступі до роботи зазначають актуальність обраної теми, мету і зміст поставлених завдань, формулюють об'єкт і предмет дослідження, вказують обраний метод (чи методи) дослідження, повідомлено, у чому полягають теоретична значущість і прикладна цінність отриманих результатів, а також відзначають положення, що виносяться на захист. Наприкінці вступної частини бажано розкрити структуру магістерської роботи, тобто дати перелік її структурних елементів і обґрунтувати послідовність їхнього розташування.

У розділах основної частини магістерської роботи докладно розглядаються методика і техніка дослідження й узагальнюються його результати. Зміст розділів основної частини повинен точно відповідати темі магістерської роботи і цілком її розкривати, показати уміння стисло, логічно й аргументовано викладати матеріал.

Магістерська робота закінчується висновками, які обумовлені логікою проведення дослідження, мають характер синтезу накопиченої в основній частині наукової інформації. Це виклад отриманих підсумків і їх співвідношення з загальною метою і конкретними завданнями, поставленими і сформульованими у вступі.

Після висновку прийнято поміщати бібліографічний список використаної літератури. Цей список — істотна частина роботи. Він відображає самостійну роботу студента з першоджерелами. Кожне включене у такий список наукове джерело повинне бути згаданим у рукописі роботи. Не слід включати в бібліографічний список ті роботи, на які немає посилань у тексті роботи і які фактично не були використані.

За необхідності в додатки до магістерської роботи доцільно включати допоміжний матеріал, корисний для повного сприйняття роботи: матеріали анкетувань чи опитувань, таблиці допоміжних цифрових даних, схеми, інструкції та методики, ілюстрації допоміжного характеру тощо.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерську роботу друкують за допомогою комп'ютера з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) через півтора міжрядкового інтервалу до тридцяти рядків на сторінці з використанням шрифту Times New Roman 14 розміру текстового редактора Word. Обсяг роботи повинен становити приблизно 120–130 сторінок комп'ютерного набору.

Назва структурної частини	Рекомендований обсяг, сторінок
Титульна сторінка	1
Зміст	1
Вступ	3–4
Основна частина роботи, поділена на розділи, підрозділи та пункти	110–120
Висновки	4–5
Список використаних джерел	принаймні 100 назв
Додатки (за необхідністю)	не більше 5

Береги в тексті роботи таких розмірів: лівий – 30 мм, правий – 20 мм, верхній – 25 мм, нижній – 25 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою. Вписувати в текст роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні позначки можна чорнилом тільки чорного кольору.

Друкарські помилки можна виправляти підчищенням або зафарбуванням коректором, наносячи на ці місця правильний текст або фрагмент рисунка. Допускається два виправлення на одній сторінці. Не можна виділяти текст роботи чи окремі його фрагменти курсивом або жирним шрифтом. Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти, підпункти.

Заголовки структурних частин роботи: “ЗМІСТ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕ-

РЕЛ”, “ДОДАТКИ” — друкують великими літерами симетрично до тексту жирним шрифтом. Заголовки структурної частини “РОЗДІЛ” також друкують великими літерами симетрично до тексту жирним шрифтом. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу жирним шрифтом. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацу із розрядкою. У кінці заголовка ставиться крапка. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) і текстом повинна становити 2 відступи. Кожну структурну частину магістерської роботи треба починати з нової сторінки.

До загального обсягу магістерської роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не нумерують. Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку, наприклад: “2.3.” (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, наприклад: “1.3.2.”

Ілюстрації (креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації позначають словом “Рис.” і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, наприклад: Рис. 1.2. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над заголовком таблиці розміщують напис “Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: “Таблиця 1.2” (друга таблиця першого розділу). У разі переносу частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово “Таблиця” і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова “Продовження табл.” і вказують номер таблиці, наприклад: “Продовження табл. 1.2”.

ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

У магістерській роботі необхідно давати посилання на кожен цитату, запозичену думку, цифру, приклад з досвіду роботи тощо. **Наявність у роботі цитування чужих думок без посилання на них неприпустиме** і як наслідок спричиняє відмову у прийнятті роботи до захисту. Посилатися слід на останнє видання публікації. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з відповідного джерела.

Посилання в тексті на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: “...у працях [1–7]...”. Посилання оформляються в основному тексті із зазначенням номера джерела зі списку літератури і сторінки, з якої наведено цитату, які записують у квадратних дужках, наприклад: [3, с. 42]; [12, с. 33].

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого тексту слід наводити цитати. Цитата має бути точною, жодні виправлення в запозичених словах та реченнях не допускаються.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він наданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, ре-

чень, абзаців у цитаті позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, всередині, вкінці);

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) у разі непрямого цитування слід бути абсолютно точним у викладенні думок автора і також давати відповідні посилання на джерело.

Оформлення списку використаних джерел. Список використаних джерел розміщується після висновків. Список літератури має самостійну нумерацію.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту. Зокрема, потрібну інформацію щодо згаданих вимог можна одержати із таких стандартів: ГОСТ 7.1-84 “Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления”, ДСТУ 3582-97 “Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила”, ГОСТ 7.12-93 “Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила”.

Джерела можна розміщувати у списку одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Складаючи список використаних джерел в алфавітному порядку, необхідно врахувати такі умови:

1. На перше місце у списку виносяться: Конституція України, закони України, укази Президента України; постанови Верховної Ради України; постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України.

2. Решта літератури розміщується в алфавітному порядку прізвищ авторів чи перших слів назви.

Авторів-однофамільців розміщують за алфавітом їх ініціалів, а праці одного автора — за алфавітом заголовків його видань чи згідно з хронологією написання робіт.

У випадку, коли список використаних джерел оформлюється відповідно до порядку появи посилань у тексті, інформація про джерело наводиться лише один раз, незалежно від того, скільки разів з'являється посилання на це джерело у тексті.

Назви використаних робіт перекладу не перекладають і подають мовою оригіналу.

Необхідно мати на увазі, що у списку використаних джерел обов'язково вказуються джерела, на які автор посилався в роботі, а

також ті, на які немає посилань, але їх опрацювання допомогло авторові більш змістовно написати ті чи інші розділи.

Оформлення додатків. Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках. Їх розміщують у порядку появи посилань у тексті магістерської роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожен такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово “Додаток ___” і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: додаток А, додаток Б і т. д. Один додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатка, за необхідності, може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: В.3.1 — підрозділ 3.1 додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2. — другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) — перша формула додатка А.

ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Надрукована магістерська робота у непереплетеному вигляді подається науковому керівникові для написання відгуку і допуску роботи на попередній захист. Після успішного попереднього захисту, виправлення зауважень робота разом із відгуком наукового керівника подається на зовнішнє рецензування. Рецензент повинен мати високий рівень компетенції в тому напрямі наукової або практичної діяльності, за яким написана магістерська робота, мати науковий ступінь і вчене звання. Рецензент не повинен працювати в навчальному закладі, в якому навчається магістрант. Після отримання рецензії робота може бути переплетена.

Відгук керівника і рецензія не підшиваються, не підклеюються до роботи, а подаються секретарю державної комісії разом із переплетеною роботою за два дні до захисту роботи в ДЕК.

Виступ на захисті магістерської роботи є надзвичайно важливим завершальним етапом роботи, від якого значною мірою залежить її загальна оцінка. Для успішного захисту необхідно заздалегідь підготувати виступ (доповідь), що містить обґрунтування актуальності обраної тематики, мету і завдання дослідження, методологію, а також ґрунтовно опрацьовані висновки роботи. У доповіді основна увага повинна приділятися власним результатам дослідження, авторським розробкам та самостійно отриманим науковим результатам.

Рекомендована тривалість доповіді — 15 хвилин.

Успішна доповідь на захисті передбачає дотримання певних правил, зокрема:

- упевнено й системно розповідати про свою роботу, користуючись текстом виступу за необхідністю, а не просто читати його, що передбачає належну підготовку до виступу та його репетицію;
- не використовувати під час виступу довгі складні фрази й словосполучення, а намагатися застосовувати короткі речення;
- не перевантажувати виступ цифрами і фактами;
- надавати чіткі та по суті справи відповіді на питання та зауваження;
- суворо дотримуватися регламенту.

Захист магістерської роботи проводиться на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії, тобто процедура захисту є максимально публічною із можливою присутністю всіх бажаних. Дата захисту визначається згідно з графіком засідань, що затверджується директором інституту і доводиться до відома голів і членів ДЕК і магістрантів. Процедура захисту містить:

- представлення магістранта і його роботи головою ДЕК;
- виступ автора магістерської роботи;
- питання членів ДЕК і присутніх до магістранта;
- відповіді на питання членів ДЕК і присутніх;
- оголошення відгуку наукового керівника та рецензії на магістерську роботу;
- відповіді магістранта на зауваження наукового керівника і рецензента;
- виступ наукового керівника (факультативно);
- загальна дискусія (факультативно);
- завершальний виступ магістранта (факультативно);
- підбиття підсумків захисту магістерської роботи на закритому засіданні ДЕК;

- публічне оголошення результатів захисту (здійснюється в день захисту після оформлення протоколу засідання ДЕКУ).

Оцінювання магістерської роботи здійснюється з урахуванням таких вимог до неї:

1. Логічна обґрунтованість структури (плану) роботи з урахуванням викладених у вступі мети й завдань, коректна послідовність викладу матеріалу.

2. Широта охоплення, глибина й коректність використання літератури. У магістерській роботі повинні використовуватися основні нормативно-правові акти, присвячені проблемі дослідження, основна монографічна література, публікації в наукових і науково-практичних виданнях. Перевагою роботи є наявність аналізу, узагальнення вітчизняного і закордонного досвіду розв'язання відповідної проблеми, обґрунтування доречності й правомірності його використання в конкретних умовах. Найважливішою вимогою є дотримання правил посилання на використану літературу, запобігання плагіату.

3. Самостійність проведених досліджень, наявність очевидного власного внеску в розв'язання досліджуваної проблеми.

4. Обґрунтованість пропозицій і рекомендацій, висновків з роботи, їх зв'язок з проведеними дослідженнями і викладеним матеріалом, конкретність практичних рекомендацій. Слід уникати безадресних порад загального характеру (як-от: "поліпшити", "поглибити", "удосконалити"). У роботі треба запропонувати конкретні міри правового, організаційного, ідеологічного характеру для поліпшення досліджуваної ситуації та розв'язання проблеми.

5. Коректна мова і стиль викладу матеріалу. Робота повинна бути написана українською мовою без помилок, ретельно відредагована.

6. Якість оформлення роботи відповідно до рекомендованих норм і стандартів.

7. Якість презентації роботи під час її захисту із застосуванням ілюстративних чи роздаткових матеріалів, переконливість відповідей на додаткові питання.

ДОДАТКИ

Зразок титульного аркуша магістерської роботи

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Інститут права ім. князя Володимира Великого

Кафедра історії та теорії держави і права

На правах рукопису

Допускається до захисту в ДЕК
Завідувач кафедри історії та теорії
держави і права МАУП
професор Іванов В. М.

“ _____ ” _____ 200__ р.

Рецензент

“ _____ ” _____ 200__ р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня
“магістр”
на тему:

**МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ В ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ
ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В НАЦІОНАЛЬНЕ
ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ**

Студентки магістратури
групи П-3-2004-МП (1,6 з)
заочної форми навчання
Корженевської І. В.

Науковий керівник:

_____

Київ 2006

Зразок оформлення посилань

... У сучасній юридичній науці сформувалась позиція, згідно з якою правотворчість — це процес пізнання і оцінювання правових потреб суспільства і держави, формування і прийняття нормативних актів уповноваженими суб'єктами в межах відповідних процедур [4, с. 157].

У системі прав і обов'язків не тільки фіксуються стандарти поведінки, які держава вважає обов'язковими, корисними і доцільними для нормального існування суспільства, а й розкриваються основні принципи взаємовідносин особи, суспільства і держави [5, с. 91].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Коментар* до Конституції України / В. Б. Авер'янов, В. Ф. Бойко та ін. — К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1998. — 410 с.
2. *Копейчиков В. В.* Державна влада і питання формування громадянського суспільства в Україні // *Правова держава*. — К.: 1995. — Вип. 6. — С. 12–25.
3. *Лазарев Б. М.* Что такое правовое государство? — М.: Знание, 1990. — 62 с.
4. *Общая* теория государства и права: Академический курс в 2 т. / Под. ред. М. Н. Марченко. — Т. 2. Теория права. — М.: Изд-во “Зерцало”, 1998. — 640 с.
5. *Общая* теория права и государства / Под ред. В. В. Лазарева — М.: Юристъ, 1994. — 359 с.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Аканов Б. А., Кармазин Н. А.* Основы научных исследований. — Алма-Ата, 1989.
2. *Алексеев С. С.* Право. Опыт комплексного исследования. — М., 1999.
3. *Андреев В. Д.* Основы научных исследований. — М., 1990.
4. *Аристер Н. И., Загузов Н. И.* Процедура подготовки и защиты диссертаций. — М.; 1995.
5. *Артемчик Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П.* Методика організації науково-дослідної роботи. — К., 2000.
6. *Бажинов В. А.* Наука как самопознающая система. — К., 1991.
7. *Барсков А. Г.* Научный метод познания: возможности и иллюзии. — М., 1994.
8. *Баскаков А. Я., Туленков Н. В.* Методология научного исследования. — К., 2002.
9. *Білуха М. Т.* Методологія наукових досліджень: Підручник. — Київ: АБУ, 2002. — 480 с.
10. *Білуха М. Т.* Основы научных исследований: Підручник для студ. екон. спец. вузів. — К.: Вища шк., 1997. — 271 с.
11. *Бургин М. С., Кузнецов В. И.* Введение в современную точную методологию науки. Структуры систем знания. — М., 1994.
12. *Бюлетень* Вищої атестаційної комісії України. — 2000. — № 2. — 96 с.
13. *Вернадский В. И.* Научная мысль как планетное явление // Вернадский В. И. Размышления натуралиста: В 2 кн. — М., 1987. — Кн. 2.
14. *Вища освіта і наука* — пріоритетні сфери розвитку суспільства у ХХІ столітті. — Рішення колегії Міністерства освіти і науки України № 2/3–4 від 28.02.2003.
15. *Воблий К. Г.* Організація роботи наукового працівника. — К., 1969.
16. *Волков Ю. Г.* Диссертация: Подготовка, защита, оформление: Практическое пособие. — Москва: Гардарики, 2002. — 160 с.
17. *Герасимов И. Г.* Структура научного исследования. — М., 1992.
18. *Де і як опублікувати результати дисертаційних досліджень: Збірник нормативних документів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації.* — Київ: Редакція “Бюлетня ВАК”, 2000. — 64 с.
19. *Дикий Н. А., Халатов А. А.* Основы научных исследований. — К., 1985.

20. *Добров Г. М.* Наука о науке / Отв. ред. Н. В. Новиков. — 3-е изд., доп. и перераб. — К.: Наук. думка, 1998. — 304 с.
21. *Добросельский К. М.* Вопросы организации и методики научных исследований. — М., 1968.
22. *Довідник здобувача наукового ступеня: Зб. нормат. док. та інформ. матеріалів з питань атестації наук. кадрів вищої кваліфікації / Упоряд. Ю. І. Цеков.* — 3-тє вид., випр. і допов. — К.: Ред. “Бюл. Вищої атестац. коміс. України”: Вид-во “Толока”, 2003. — 69 с.
23. *Довідник здобувача наукового ступеня: Збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації / Упоряд. Ю. І. Цеков.* — К.: Редакція “Бюлетня ВАК”, 2000.
24. *Дудченко А. А.* и др. Основы научных исследований: Учеб. пособие / А. А. Дудченко, Я. А. Дудченко, Т. А. Примак; Под ред. А. А. Дудченко. — К.: Т-во “Знание”, КОО, 2000. — 114 с.
25. *Закон України “Про вищу освіту”* (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002, № 20, ст. 134).
26. *Закон України “Про науково-технічну інформацію”* (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, № 33, ст. 345).
27. *Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність”* (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992, № 12, ст. 165).
28. *Закон України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки”* (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 48, ст. 253).
29. *Ильин В. В.* Теория познания. — М., 1994.
30. *Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила: ДСТУ 3582-97.* — Введ. 01.07.98. — К.: Держстандарт України, 1998. — 16 с.
31. *Йолон П.* Тенденції розвитку сучасної методології науки // Філосо. і соціолог. думка. — 1995. — № 7–8. — С. 239–243.
32. *Казимирчук В. П.* Право и методы его изучения. — М., 1965.
33. *Козюбра Н. И.* Понятие и структура методологии юридической науки // Методологические проблемы юридической науки. — К., 1990.
34. *Конституція України.*
35. *Коршунов А. М.* Познание и деятельность. — М., 1994.
36. *Кочергин А. Н.* Научное познание: формы, методы, подходы. — М., 1991.
37. *Кринецкий И. И.* Основы научных исследований. — К., 1971.

38. *Кукушкин В.* Организация умственного труда. — М., 1976.
39. *Матвеева Е. А.* Основы научных исследований. — К., 1999.
40. *Наказ* Вищої атестаційної комісії України “Про запровадження переліків та форм документів, що використовуються при атестації наукових та науково-педагогічних працівників” № 121 від 21.03.97.
41. *Наказ* Вищої атестаційної комісії України “Про затвердження Переліку спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань” № 288 від 10.06.99.
42. *Наказ* Вищої атестаційної комісії України “Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук та про їх апробацію” № 178 від 04.04.2000.
43. *Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Статистичний збірник / Державний комітет статистики України.* — Київ: Держстандарт України, 2002. — 316 с.
44. *Никифоров А. Л.* Научный факт и научная теория: Творческая природа научного познания. — М., 1984.
45. *Основы научных исследований: Учеб. для техн. вузов / Под ред. В. И. Крутова, В. В. Попова.* — М.: Высш. шк., 1989. — 400 с.
46. *Переліки та форми документів, які використовуються при атестації наукових та науково-педагогічних працівників // Бюлетень ВАК України.* — 2000. — № 2. — 48 с.
47. *Положення про спеціалізовані вчені ради: Наказ ВАК України від 14 липня 1997 р. № 448 // Бюлетень ВАК України.* — 1997. — № 3. — С. 17–28.
48. *Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань: Затвердж. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 р. № 646 // Бюлетень ВАК України.* — 1997. — № 8. — С. 3–14.
49. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів” від 1 березня 1999 р. № 309.
50. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань” від 28 червня 1997 р. № 644.
51. *Постанова* Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1999 р. № 1437 “Питання Інституту нормотворчої діяльності при Кабінеті Міністрів України”.

52. *Про затвердження положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту): Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 1998 р. № 65 // Офіційний вісник України. — 1998. — № 3.*
53. *Рижко В. А. Концепція як форма наукового пізнання. — К., 1995. — 211 с.*
54. *Рузавин Г. И. Методология научного исследования: Учебное пособие. — Москва: ЮНИТИ, 1999. — 317 с.*
55. *Рузавин Г. И. Методы исследования. — М., 1994.*
56. *Самоорганизация и наука: опыт философского осмысления. — М., 1994.*
57. *Спинін М. О. Сутність і структура наукової теорії. — К., 1992.*
58. *Статут Національної Академії наук України від 05.04.02.*
59. *Сурмін Ю. Магістерська робота з державного управління: методика написання, оформлення й захисту: Навч. метод. посіб. — Д.: ДФ УАДУ, 2000. — 41 с.*
60. *Указ Президента України “Про Академію правових наук України” від 23 липня 1993 року № 275/93*
61. *Указ Президента України “Про Міністерство освіти і науки України” від 7 червня 2000 року № 773/2000.*
62. *Указ Президента України “Про Положення про порядок надання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених” від 24 грудня 2002 року № 1210/2002*
63. *Философия и методология науки / Под ред. В. И. Купцова. — М., 1996.*
64. *Черній А. М. Дисертація як кваліфікаційна наукова праця: Посіб. / За заг. ред. І. І. Ібадуліна. — К.: Арістей, 2004. — 232 с.*
65. *Шаров Ю. П. Стислі методичні рекомендації до розробки магістерських робіт та їх оцінки. — Д.: ДФ УАДУ, 1998. — 8 с.*
66. *Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. — К.: 2002.*
67. *Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: Методичні поради. — Київ: Редакція “Бюлетня ВАК”, 1999. — 80 с.*
68. *Яковлев В. А. Диалектика творческого процесса в науке. — М., 1989.*

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Основні етапи виконання магістерської роботи.....	4
Пошук джерельної бази дослідження і робота з нею	6
Загальна структура магістерської роботи	8
Правила оформлення магістерської роботи.....	9
Правила цитування та посилання на використані джерела.....	11
Захист магістерської роботи	13
Додатки.....	16
Список літератури.....	18

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *І. М. Коваль-Фучило*
Комп'ютерне верстання *О. А. Залужна*

МАУП

Зам. № ВКЦ-2639

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП